

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
GUIDELINES FOR DEVELOPING 21ST CENTURY LEADERSHIP BASED ON
SARANIYADHAMMA VI OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
SURAT THANI PRIMARY EDUCATIONAL

¹อรสุดา ภัคดิเทพ Onsuda Pakdeethep ²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhoayai
³พระครูประโชติกิจจาภรณ์ PharkyuPhachordkitjaporn
^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: 6703202028@mcu.ac.th

Article Received: December 19, 2025. Revised: April 22, 2026. Accepted: April 24, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) เพื่อเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาจำนวน 123 แห่ง มีผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู รวมทั้งหมด 246 คน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และระยะที่ 3 การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนา ใช้แบบประเมินแนวทางประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 บูรณาการในทั้ง 5 ด้าน (1) ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องถ่ายทอดนโยบายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย (2) ด้านทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารสื่อสารภายในทีมงานอย่างเปิดเผยและโปร่งใสตรวจสอบได้ (3) ด้านทักษะความร่วมมือ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน (4) ด้านทักษะการปฏิบัติร่วมกัน สามารถประสานความคิดและแนวทางการทำงานของบุคลากรหลายฝ่ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ พร้อมถ่ายทอดสู่เพื่อนครูเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงมุ่งสู่ความสำเร็จที่ทันสมัย เป็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์และเกิดผลการยอมรับ และ 3) ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21, หลักสาราณียธรรม 6, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study the 21st-century leadership status of school administrators under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 2, 2) study the guidelines for developing 21st-century leadership based on Saraniya Dhamma vi among school administrators under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 2, and 3) propose and evaluate the guidelines for developing 21st-century leadership based on the Saraniya Dhamma vi among school administrators under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 2. This is a mixed-methods research with three research phases this research employed a mixed-methods approach with three research phases: Phase 1 studied the 21st-century leadership practices of school administrators using questionnaires administered to a sample of 123 schools, with two informants from each school (school principal and teacher), totaling 246 informants. Phase 2 examined development approaches through interviews with five key informants, analyzing data using content analysis based on the interview questionnaire. Phase 3 involved presenting and evaluating the development approaches using an evaluation form comprised of seven experts. The research tools included in-depth interviews, focus group discussions, and focus group evaluation forms. Data was analyzed using content analysis.

The research results found that: 1) The overall leadership style of school administrators in the 21st century is at a high level. 2) Guidelines for developing 21st-century leadership skills for school administrators based on SaraniyaDhamma vi, integrating these principles across five areas: (1) Vision: Administrators must clearly and easily communicate the school's policies and vision. (2) Communication Skills: Administrators must communicate openly and transparently within their teams, ensuring accountability. (3) Collaboration Skills: Providing opportunities for all personnel to participate in planning and decision-making. (4) Teamwork Skills: Ability to coordinate ideas and work approaches across multiple departments to achieve a unified direction. (5) Creativity: Ability to share creativity with fellow teachers, leading transformative change towards modern, tangible, and accepted results. 3) The presentation and evaluation of the guidelines for developing 21st-century leadership based on the Six Principles of Morality (Saraniya Dhamma) by school administrators under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 2 revealed that they are appropriate, feasible, and beneficial, and can be implemented.

Keywords: Leadership in The 21st Century, Saraniyadhamma Vi, School Administrators

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดการองค์กรและบุคลากร เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การบริหารสถานศึกษาครอบคลุมถึงการวางแผน การจัดองค์กร การกำกับดูแล การประเมินผล และการพัฒนาบุคลากร การจัดการที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ การสอนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การบริหารที่ดีต้องคำนึงถึงทั้งการพัฒนาบุคลากร การจัดการทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้การบริหารสถานศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นและพร้อมปรับตัว เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิตในสังคม (อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563)

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างยุคโลกาภิวัตน์ ผู้นำยุคใหม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นกับแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้นำยุคใหม่ไม่เพียงแต่ต้องมีทักษะด้านการบริหารจัดการที่แข็งแกร่ง แต่ยังต้องมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงานและสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ผู้นำยุคใหม่ต้องเปิดรับความคิดเห็นและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ ผู้นำที่ดีควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารให้คนในองค์กรเข้าใจและพร้อมที่จะทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย พร้อมเรียนรู้ไปพร้อมกับคนในองค์กรมีความเห็นอกเห็นใจ สภาพแวดล้อมในการทำงานจะน่าอยู่ บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน ลดความกังวลต่องาน ทั้งยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ดี ซึ่งส่งผลโดยตรงกับประสิทธิภาพในการทำงานและผลลัพธ์ขององค์กร (อเด็คโก้, 2567)

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสมัยที่ต้องมีความพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในทุกด้าน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วภายใต้ยุคที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งไม่ว่าจะอยู่สถานะใดทางสังคมทุกคนล้วนต้องเตรียมพร้อมและสร้างภาวะผู้นำในตัวเองที่พร้อมจะยอมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ควรมีในศตวรรษที่ 21 คือการมีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่ต้องมีการบูรณาการหลายๆด้านตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยด้านความเชื่อมั่น ด้านทักษะในการฟัง ด้านการตัดสินใจ ด้านฝึกการยอมรับในจุดอ่อน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้ตลอดเวลา ด้านการมอบหมายงาน พัฒนาคน ด้านทัศนคติ และด้านการมองการณ์ไกล หากผู้นำหรือบุคคลมีองค์ประกอบครบถ้วนดังข้างต้นก็สามารถพัฒนาองค์กรหรือพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างเท่าทัน (ครูบ้านนอก.คอม, 2568) ที่สำคัญของผู้นำในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความคิดริเริ่ม ความกล้าหาญในการนำเสนอแนวคิดใหม่ และความสามารถในการสร้างสรรค์แนวทางแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยมีมาก่อน ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ จะมองหาวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ในระยะยาว ความคิดสร้างสรรค์ในผู้นำนั้นยังต้องมาพร้อมกับการประเมินสถานการณ์และการตัดสินใจที่ชาญฉลาด ผู้นำที่มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในองค์กรมีโอกาสในการแสดงความคิดและนวัตกรรมเป็นผู้นำการเรียนรู้ ผู้นำของผู้นำ เป็นผู้นำที่ไว้วางใจได้ เป็นผู้นำที่ริเริ่มสร้างสรรค์ให้ความสำคัญของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการทุกด้าน ผู้นำทักษะการสื่อสาร ผู้นำการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ

การใช้หลักธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือสังคมใดเกิดความแตกแยกมีปัญหาวุ่นวาย สังคมเหล่านั้นละเลยหลักธรรมเรื่องความสามัคคีจึงทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาคือขาดความรัก ขาดความเมตตา อิจฉาริษยา นินทาว่าร้ายกัน เบียดเบียนและรังแกกัน เห็นแก่ตัวถืออภิสิทธิ์ อำนาจบาตรใหญ่ และมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ต่างคนต่างก็ถือความคิดของตนเป็นใหญ่อยู่ตลอดเวลา จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน เคารพในกฎกติกาเดียวกัน รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และรู้จักการให้อภัยกันอยู่ตลอดเวลา สังคมของเราก็จะมีความอบอุ่นและน่าอยู่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขสิ่งดังกล่าวมานี้สามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในสังคมโดยการนำหลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่เน้นการสร้างสามัคคีและความเป็นหนึ่งในองค์กร หลักการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างครู นักเรียน และบุคลากร การนำหลักสาราณียธรรม 6 มาใช้จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะหลักการนี้เน้นการให้ความสำคัญกับความรักใคร่ ความเมตตา ความเข้าใจ และการช่วยเหลือกันและกันในองค์กร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านร่างกาย ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ ของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ 2) เมตตาวจีกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี 3) เมตตามโนกรรม การคิดดี มองกันในแง่ดี มีความหวังดี ปรารถนาดี มีความรักความเมตตาต่อกัน คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน 4) สาธารณโภคี ได้สิ่งใดมาก็รู้จักแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ 5) สีลสามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม 6) ทิฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบจะทำให้เกิดการบริหารที่มีจิตใจเป็นธรรมซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (กัลยาณมิตร ธรรมออนไลน์, 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 มีสถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษามัธยมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 179 แห่ง มีนักเรียน จำนวน 30,027 คน มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2,280 คน รูปแบบในการบริหารจัดการศึกษา “SURAT 2” แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 “องค์กรแห่งความสุข สร้างสรรค์คนดี มีคุณภาพ” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2568) พบว่า ผู้บริหารบางส่วนยังใช้แนวทางเดิมๆ ไม่กล้านำเทคโนโลยีหรือแนวคิดใหม่ มาใช้ขาดการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้โรงเรียนพัฒนาได้ช้า ทำให้ขาดโอกาสเรียนรู้และพัฒนา ครูและเจ้าหน้าที่บางส่วนไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง ทำให้แนวคิดใหม่ถูกต่อต้าน ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21จึงต้องหาทางแก้ไขและปรับตัวเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องอาศัยภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในโลกที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในองค์กร ส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาที่ดีและผู้นำที่มีคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพสร้างความสุขที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างงดงามและสามารถเผชิญหน้า

กับความท้าทายและสร้างงานการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนอยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 123 แห่ง ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970) เป็นกลุ่มตัวอย่าง สถานศึกษา จำนวน 123 แห่ง จากนั้นจึงมีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาในสังกัดเป็นชั้นของการแบ่ง เมื่อได้จำนวนสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มเครือข่ายแล้วจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มเครือข่าย และมีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูรวมเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 246 คน เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มี 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านการปฏิบัติร่วมกัน และด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามหลักของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยวิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งข้อคำถามทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวม เท่ากับ 0.97 และค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.38 – 0.91 เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา นำผลในระยะที่ 1 ที่มีด้านของสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 5 อันดับ มาจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 5 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา และนำข้อมูลที่ได้จากการ

สัมภาษณ์มาสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน เป็นการได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มและการประเมินการสนทนากลุ่ม 2) จัดทำร่างแบบสนทนากลุ่มโดยกำหนดประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) จัดทำร่างแบบประเมินความเหมาะสม 4) นำร่างแบบแบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมินการสนทนากลุ่มที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากสนทนากลุ่มแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 รวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ 2) ปรับแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละขั้นตอน ออกมาเป็นร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 3) จัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็น และข้อเสนอแนะเบื้องต้น 4) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.37$) ด้านทักษะความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.35$) และ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.30$) ส่วนด้านทักษะการปฏิบัติร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.28$) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวม

ระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.42	0.61	มาก
2. ด้านทักษะการสื่อสาร	4.37	0.63	มาก
3. ด้านทักษะความร่วมมือ	4.35	0.59	มาก
4. ด้านทักษะการปฏิบัติร่วมกัน	4.28	0.63	มาก
5. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.30	0.62	มาก
รวม	4.34	0.62	มาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นพฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยมี 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านทักษะความร่วมมือ 4) ด้านการปฏิบัติร่วมกัน 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ด้านของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าคะแนนต่ำ เพื่อให้จะช่วยให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างองค์กรแห่งความสามัคคี ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารองค์กรอย่างยั่งยืน ทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพการศึกษา สร้างบุคลากรผู้ได้บังคับบัญชาให้มีความสุขและมีประสิทธิภาพสูงสุดในศตวรรษที่ 21 จึงมีการนำมาบูรณาการผ่านการพัฒนาตามหลักสารานีธรรม 6 ประกอบด้วยเมตตา ภาวกรรม เมตตาจิกรรม เมตตาโนกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทิวฐิสามัญญตา โดยการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร มุ่งสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศการทำงานร่วมกันในองค์กร และวิเคราะห์ผลการสร้างแนวทางอย่างรอบด้าน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามหลักสารานีธรรม 6 จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ และได้มีการปรับแนวทางตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านการปฏิบัติร่วมกัน และด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

3.1 หลักการและเหตุผล ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสมัยที่ต้องมีความพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในทุกด้าน ซึ่งไม่ว่าจะอยู่สถานะใดทางสังคมทุกคนล้วนต้องเตรียมพร้อมและสร้างภาวะผู้นำในตัวเองที่พร้อมจะยอมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ควรมีในศตวรรษที่ 21 คือการมีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่ต้องมีการบูรณาการหลายๆด้านตามความเหมาะสมที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ในระยะยาวการใช้หลักธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือสังคมใดเกิดความแตกแยก มีปัญหาวุ่นวาย สังคมเหล่านั้นละเลยหลักธรรมเรื่องความสามัคคี การนำหลักสารานีธรรม 6 มาใช้จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะหลักการนี้เน้นการให้ความสำคัญกับความรักใคร่ ความเมตตา ความเข้าใจ และการช่วยเหลือกันและกันภายในองค์กร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

3.2 วัตถุประสงค์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นกลยุทธ์การสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อเป็นการบูรณาการหลักธรรมนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใน

ศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะและคุณสมบัติ ตรงตามกรอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

3.3 กระบวนการดำเนินการแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ เน้นการถ่ายทอดนโยบายที่เป็นรูปธรรมและสร้างแรงบันดาลใจ 2) ด้านทักษะการสื่อสาร มุ่งเน้นการสื่อสารเชิงบวกและรับฟังอย่างลึกซึ้ง การสร้างเสน่ห์ในที่สาธารณะ 3) ด้านทักษะความร่วมมือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและมอบหมายงานตามความถนัด 4) ด้านการปฏิบัติร่วมกัน สร้างระบบงานที่ยึดธรรมผ่านความเป็นกัลยาณมิตร เน้นความสามัคคีและระบบงานที่ชัดเจน และ 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนการใช้นวัตกรรมและ AI โดยบูรณาการหลักสราณียธรรม 6 เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เกื้อกูล องค์กรที่เข้มแข็ง และการยกระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะความร่วมมือ และด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่วนด้านทักษะการปฏิบัติร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการความสำคัญของจันทิม่า อัมโภช (2566) ได้ให้ความสำคัญไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถ สนองต่อการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สอดคล้องกับวิจัยของณิชาบูล ลำพูน และสมใจ เดชบำรุง (2567) ที่พบว่า ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสุพัตรา รังคะวงษ์ (2565) ที่พบว่า ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางจากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรประกาศนโยบายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน สามารถประเมินโรงเรียนว่าอยู่ในระดับ ควรก้าวพัฒนาไปอย่างไร กำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว การจูงใจให้ปฏิบัติงานคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน 2) ด้านทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารส่งเสริมการสื่อสารภายในทีมงานอย่างเปิดเผยและโปร่งใสตรวจสอบได้ วางตัวเป็นกลาง วิเคราะห์ก่อนตัดสินใจ สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งได้ และไม่ใช้ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความบาดหมาง ผู้บริหารเข้าใจปัญหาและความต้องการของครูและบุคลากรได้ เช่น การเตรียมวาระการประชุมทุกครั้ง 3) ด้านทักษะความร่วมมือ ผู้บริหารควรมอบหมายงานตามความถนัดและจุดแข็งของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม ทุกคนช่วยกันทำงาน พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ มีการนิเทศติดตามอย่าสม่ำเสมอ ชื่นชมในที่แจ้ง ดำเนินในที่ลับ ไม่พูดต่อ เช่น การประเมินผลเงินเดือน การมอบรางวัล 4) ด้านทักษะการปฏิบัติร่วมกัน ผู้บริหารต้องสร้างระบบการ

ทำงานที่มีขั้นตอนชัดเจน สามารถติดตามผลได้ มีทีมงาน ทีมประสาน ทีมทำ และเป็นธรรมในการทำงานร่วมกัน เช่น แผนปฏิบัติงานประจำปี แผนการบริหาร 4 ฝ่าย 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่อยู่ตลอดเวลา เช่น การอบรมพัฒนาดตนเอง การอบรมครู การสร้างนวัตกรรมทางการบริหาร การนำเทคโนโลยีมาใช้ สอดคล้องกับหลักการของธรรมาภิบาล แก้วแสนสินธุ์ และกิจพิณัฐ อุดาโห (2566) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ คือ กำหนดเป้าหมายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ด้านทักษะการสื่อสาร คือ ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ บุคลากรในโรงเรียน ใช้เทคโนโลยี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ตั้งงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เกี่ยวกับเทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีบุคลากรที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษา และด้านทักษะความร่วมมือ คือ สถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อวางแผนกิจกรรมต่างๆโดยการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนผู้ปกครอง นักเรียน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรม ต่างๆในสถานศึกษา และหลักการของวิชิต ระดมบุญ และคณะ (2567) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีทักษะในการสื่อสาร 3) การสร้างแรงจูงใจ 4) การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 5) การมีความกล้าในการตัดสินใจ 6) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีม 7) การมีคุณธรรมและจริยธรรม และสอดคล้องกับหลักการของกิตติพิพัทธ์ เทศกิจกร และคณะ (2566) ได้ให้ความหมายหลักสาราณียธรรม 6 ไว้ว่า หลักการทำงานร่วมกันในองค์กรให้แข็งแกร่ง มั่นคง สามัคคี มีความสุขและประสบผลสำเร็จ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการปฏิบัติต่อกันด้วยความรัก อยู่ร่วมกันอย่างมีเมตตาธรรม และคอยให้ความช่วยเหลือดูแลกันได้ เรียกว่าหลักสาราณียธรรมหรือหลักสามัคคีธรรม เมื่อนำหลักสามัคคีธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการทำงานของบุคคลและองค์กร หน่วยงาน เป็นฐานแห่งการปฏิบัติร่วมกันและต่อกัน ความสามัคคีนี้เป็นสาเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความให้คิดถึงกัน และทำให้ระลึกถึงกันเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสุวรรณธรรมาภิมณฑ์ (2564) ที่พบว่า 1) หลักเมตตาทายกรรม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตัว และเคารพกับเพื่อนร่วมงาน 2) หลักเมตตาจาริกรรม บุคลากรควรให้แจ้งข่าวสารที่มีประโยชน์และใช้เหตุผลประกอบกับเพื่อนร่วมงาน 3) หลักเมตตาโมกกรรม บุคลากรควรให้อภัยต่อกันและมีความคิดที่สร้างสรรค์ต่อการทำงาน 4) หลักสาราณโภคี ควรสนับสนุนไม่ให้เกิดการมีอคติ ไม่ลำเอียง ปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต 5) หลักศีลสามัญญตา บุคลากรควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และเคารพสิทธิและเสรีภาพแก่เพื่อนร่วมงาน 6) หลักทิวฐิสามัญญตา บุคลากรควรมีความเห็นชอบร่วมกันในการทำงานและเห็นตรงกันในเรื่องสำคัญในการทำงาน

3. ผลการเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าการนำเสนอแนวทางด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนได้พิจารณาเห็นว่า ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีความเหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยแนวทางประกอบด้วย 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์แนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวัชลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2566) ที่พบว่า ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักบริหาร และผู้นำเพื่อนำมาจัดการศึกษาในศตวรรษที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเทคโนโลยี สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมโดยนำความรู้ความสามารถของผู้นำที่จะนำ

องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 นั้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะความร่วมมือและทำงานเป็นทีม 2) เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3) มีวิสัยทัศน์ 4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มีภาวะผู้นำและ ความกล้าหาญในการแก้ปัญหา 6) การสร้างฉันทามติและการจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากษัตรา สิริวิฑูโน (2565) ที่พบว่า แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลัก สาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงานการศึกษาอย่างแท้จริง มีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรม และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของบุคลากรใน สถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และประสานงาน ให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน และสอดคล้องกับวิจัยของพระครูจิรปุญโญภาส และคณะ (2566) ที่พบว่า หลักสาราณียธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นหลักการสอนที่ทำให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี มี 6 ประการ ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม 2) เมตตาวจีกรรม 3) เมตตาโมหกรรม 4) สาธารณโภคี 5) สีสสามัญญตา และ 6) ทิฐีสามัญญตา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก สาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการเน้นให้พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างรอบด้าน . ผู้บริหารต้องมีด้านวิสัยทัศน์ถ่ายทอดนโยบายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย สามารถกำหนดสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว คิดสู่กระทำเกิดเป็นภาพผลงานเชิง ประจักษ์ โดยต้องอาศัยทักษะการสื่อสาร ความร่วมมือ ด้านการปฏิบัติร่วมกันจากบุคลากรของโรงเรียน และ ด้านความคิดสร้างสรรค์กระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกล้าคิด กล้าแสดงออก พร้อมถ่ายทอดสู่เพื่อนครู พร้อมเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถสร้างองค์กรแห่งความ สามัคคีซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารองค์กรอย่างยั่งยืน ทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และนำพา บุคลากรไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความสุขและมีประสิทธิภาพสูงสุดในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีหลักสาราณียธรรม 6 องค์ประกอบที่นำมา บูรณาการ กับองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทาง ดังนี้

1. ทิฐีสามัญญตา การคิดเห็นตรงกันในองค์การสถานศึกษาผู้นำต้องเริ่มจากภาวะผู้นำที่มีความคิดด้านวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ชัดเจนเป็นภาพจากนามธรรมสู่การปฏิบัติที่เปลี่ยนผลงานเชิงประจักษ์ มีความริเริ่มใหม่ๆ ทักษะความคิดสร้างสรรค์พร้อมเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

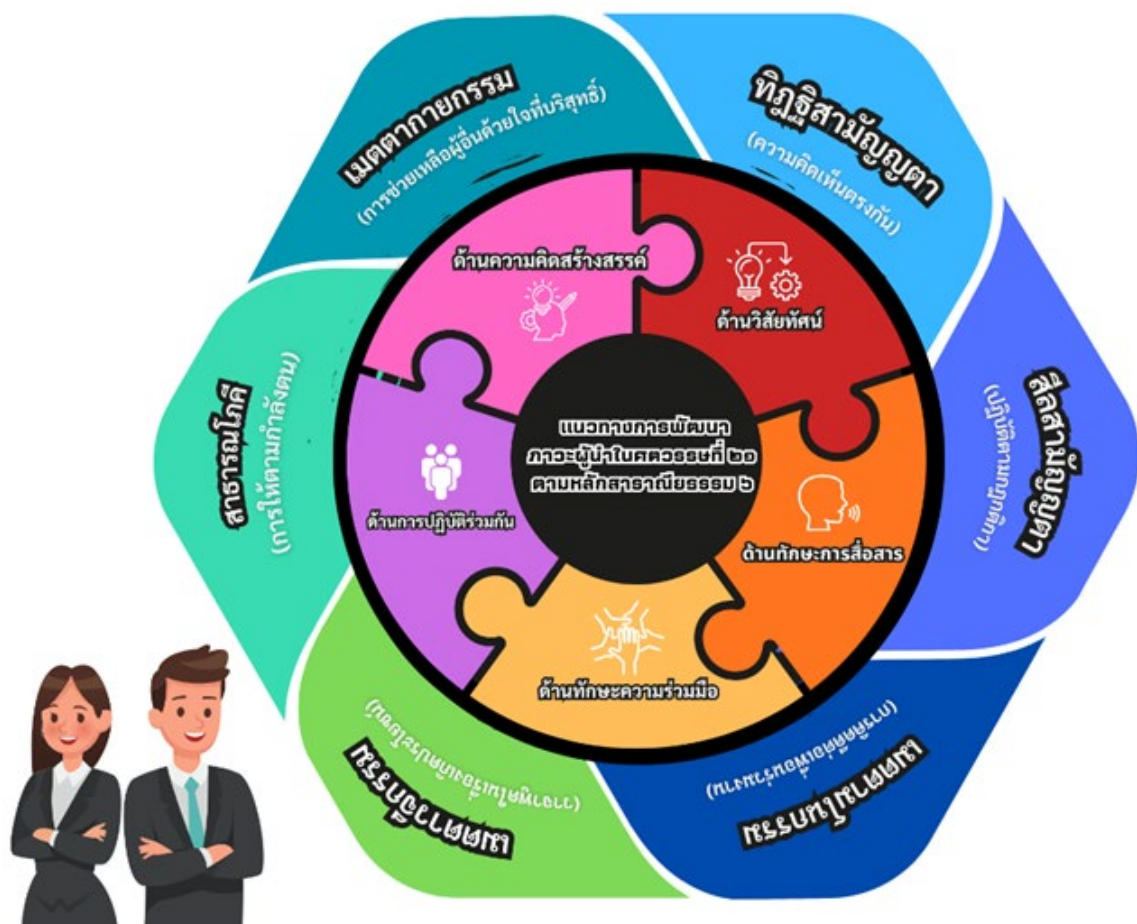
2. สีสสามัญญตา เมื่อสมาชิกทุกคนในองค์กรมีความคิดตรงกัน ก็สามารถให้ทักษะการสื่อสารอย่าง ตรงไปตรงมาเปิดเผย พร้อมยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ก็สามารถปฏิบัติตามกฎกติกาของตกลงของ องค์กรที่จะทำองค์กรเกิดบรรยากาศที่ทำงานอย่างมีความสุข เรียบง่าย ราบรื่น

3. เมตตามโนกรรม เมื่อทุกคนคิดดีต่อเพื่อนร่วมงานในองค์กร ไม่ได้มองเพียงแค่งานของใครคนหนึ่งแต่เป็นส่วนรวมที่นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จทุกคนก็พร้อมที่จะทำงานร่วมกัน เกิดเป็นทักษะความร่วมมืออย่างง่ายดาย

4. เมตตาวจีกรรม เมื่อมีบุคลากรคนใดที่ทำงานสำเร็จเราควรชื่นชมด้วยความรู้สึที่จริงใจ ไม่พูดจาทำร้ายเพื่อนร่วมงานหากมีข้อผิดพลาด พร้อมให้กำลังใจซึ่งกันและกันในทุกงานเสมอ มีทักษะปฏิบัติร่วมกันเสมอ พร้อมรับผิดชอบงานร่วมกัน

5. สาธารณโภคี สร้างขวัญและกำลังใจ บุคลากรรู้สึกว่าการดูแลอย่างยุติธรรม ไม่ถูกเอาเปรียบ ทำให้เกิดความทุ่มเทในการทำงาน การแบ่งปันทำให้ลดความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์และการแก่งแย่งชิงดีกัน เมื่อทุกคนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน ก็จะมีสมาธิกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด ทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่าตรงจุดตามความถนัดของแต่ละคน ทำให้งานมีคุณภาพสูงขึ้น

6. เมตตากายกรรม การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานอย่างเต็มที่ ไม่เดือดร้อนตนเอง ไม่ใช่แค่การแบ่งส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและการทำงาน อย่างเต็มที่ เพราะทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของและได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สามารถกำหนดสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว มีทักษะการฟังที่ดีและสามารถเข้าใจปัญหาและความต้องการของครูและบุคลากรได้ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม มีทีมงาน ทีมประสาน ทีมทำสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ขับเคลื่อนองค์กรสร้างเปลี่ยนแปลงมุ่งสู่ความสำเร็จที่
 - 1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นประจักษ์เด่นชัด โดยยึดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นสำคัญโดยใช้หลักสารานุกรม 6
 - 1.3 ผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาจุดร่วมและยอมรับความเห็นที่แตกต่างได้ โดยมุ่งเน้นว่าการคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจหลักของโรงเรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
 - 2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
 - 2.3 ควรมีการมีการศึกษาวิจัยการสร้างนวัตกรรมหรือการแสวงหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นเลิศตามหลักสารานุกรม 6

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณมิตร ธรรมะออนไลน์. (2567). สารานุกรม 6 (วิธีสร้างความสามัคคี 6 ประการ). แหล่งที่มา https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=15409 สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568.
- กิตติพัทธ์ เทศกำจร และคณะ. (2566). พุทธธรรม: แนวทางสู่การทำงานอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ. วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์, 3(3), 9-18.
- ครูบ้านนอก.คอม. (2568). ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=188408#google_vignette สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568.
- จันทิมา อามโกช. (2566). ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 13(2), 57.
- ณัฐวัฒน์ แก้วแสนสินธุ์ และกิจพิณฐ์ อุสาโห. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายภูพระบาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน, 1(2), 154.

- ณิชาบูล ลำพูน และสมใจ เดชบำรุง. (2567). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *Journal of the Graduate Arts Club*, 2(2), 47.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สรีวิยาสาน.
- พระครูจิรปัญญาโส และคณะ. (2566). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 8(1), 228.
- พระครูสุวรรณธรรมาภิรมย์. (2564). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*.
- พระมหากษัตรา สิริวิฑูโน. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 2(5), 25.
- วิจิต ระดมบุญ และคณะ. (2567). การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของคณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 8(10), 184.
- ศิวะลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2566). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(5), 629.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2567). สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.
- สุพัตรา รังคะวงษ์. (2565). ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*.
- อเด็คโก้. (2567). 7 คุณสมบัติของผู้นำยุคใหม่ควรมี. แหล่งที่มา <https://adecco.co.th/th/knowledge-center/detail/hr-insight> สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2568.
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 365.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.